

4. Микроурбанизм. Город в деталях. Сборник статей // https://www.hse.ru/mirror/pubs/lib/data/access/ram/ticket/58/152054189136cb043e502cd2fe60fa6c02ee073275/Micro_Zaporozhets_.pdf

Пригода Т. Микроурбанистика: телесные практики «близкого города». Статья посвящена проблеме осмысления образа города в контексте микроурбанистических студий. Город позиционируется сквозь призму взгляда, действия, жеста, обыденного существования отдельного его жителя, особенного хаотически-упорядоченного движения городской жизни. Особое место в такой модели города принадлежит отдельной детали, взгляду вблизи. Обращается внимание на различение концептуальных подходов к городу как макроурбанистического проекта с универсальными принципами застройки и жизнедеятельности и города как среды обитания среднего городского жителя. Определяется влияние дзенских идей японской эстетики вообще на современную западную культуру и, в частности, на упорядочение и восприятие городской среды. Предлагаются параллели определенных тенденций в историографической сфере, интерес к микроистории отдельного человека или вещи, в отличие от макроистории. Городская деталь оказывается особым носителем скрытых и важных смыслов конкретного города, его истории, его специфических локаций. Они демонстрируют уникальность каждого города, его характер, потенциал и перспективу.

Ключевые слова: город, урбанизм, микроурбанистика, городская среда, деталь, микроистория, обыденность.

Prygoda T. Microurbanism: Bodily Practices of the "Near City". The article is devoted to the problem of understanding the image of the city in the context of micro-urban studies. The city is positioned through the prism of gaze, action, gesture, everyday existence of its individual inhabitant, a special chaotic and orderly movement of urban life. A special place in this model of the city belongs to a separate detail, with a close look. Attention is drawn to the differentiation of conceptual approaches to the city as a macro-urban project with universal principles of building and life and the city as the habitat of the ordinary township. The influence of the Zen ideas of Japanese aesthetics on the modern Western culture, and in particular on the arrangement and perception of the urban environment, is noted. Parallels of certain tendencies in the historiographic sphere, interest in micro-histories of an individual or a thing, in contrast to meta-history, are carried out. The urban detail will be a special bearer of the hidden and important meanings of a particular city, its history, its specific locations. They demonstrate the uniqueness of each city, its character, potential and perspective.

Key words: city, urbanism, micro-urbanism, urban environment, detail, microhistory, routine.

Стаття надійшла до редколегії
02.12.2017 р.

УДК 37.03

Оксана Сохацька

Роль філософсько-культурологічного знання у становленні духовності учнівської молоді

Статтю присвячено проблемі духовності як животворчого джерела людського життя, смислові контури якої зафіксовані в релігії, мистецтві, проступають як здатність і потреба орієнтуватися на вищі, універсальні цінності істини, добра, краси в їх єдності. Наголошується, що духовність виступає головним принципом, самобудування особи та суспільства, необхідною умовою вільного і творчого ставлення до особистого і суспільного життя.

Ключові слова: духовність, універсальні цінності, істина, добро, краса, самовдосконалення особистості.

Постановка наукової проблеми. Концепція гуманітарної освіти передбачає викладання дисциплін, спрямованих на глибоке вивчення місця і ролі людини в історії світової цивілізації, в складних історичних процесах. Це, насамперед, такі предмети, як етика, естетика, мистецтвознавство, історія світової та вітчизняної культури. Кожна з цих дисциплін має свої специфічні риси і завдання, посідає особливе місце в структурі гуманітарного знання, є наукою "відкритою" – здатною постійно збагачувати обсяг знань, відображаючи динаміку життєвих процесів. Вони охоплюють всю сферу людських почуттів, вивчають стосунки між людиною і світом, впливаючи на формування духовності людини.

Кінець XX – початок XXI століття активізує процес духовного становлення, що потребує принципово іншого підходу, врахування певних моментів, без яких неможлива повноцінна робота в цьому річизі. Передусім це пов'язано зі зміною парадигми, що відбулася на рівні свідомості сучасної молоді (суспільно-політичні катаклізми та їх похідні, тотальна модернізація і технологізація життя).

Технологічна орієнтація, що відверто превалує у сучасному молодіжному середовищі абсолютно природна (наслідки відеореволюції, розвиток комп'ютерної графіки, феномен "віртуальної реальності"), але її гіпертрофування породжує небезпеку духовно-естетичного вакууму.

Проблема відкриття в собі духовності, духовного багатства свого внутрішнього світу є сьогодні надзвичайно актуальною. Вона потребує чіткого дотримання принципів історизму, врахування здобутків і прорахунків, які мали місце у процесі її дослідження. До питання духовності у тій чи іншій формі науковці зверталися впродовж усієї історії розвитку цивілізації (античність, середньовіччя, Відродження, Новий час, друга половина XIX – XX століття).

Виклад основного матеріалу. Проблема формування духовності відображається в працях Б.Г.Ананьєва, Л.І.Божович, А.Валлона, Л.С.Виготського, О.М.Леонтьєва, Ж.Піаже, І.Т.Фролова. Питання духовності людини розглядається такими видатними педагогами як П.П.Блонським, А.Дістервегом, Я.А.Коменським, А.С.Макаренком, К.Д.Ушинським. Значний внесок у розробку проблеми в останні роки зробили О.І.Бугайов, В.Р.Ільченко, Н.Г.Ничкало, В.Ф.Паламарчук та інші.

Саме на виявлення плекання й примноження власних духовних багатств як певних потенцій та інтенцій і спрямоване цілісне життя, що розпочинається з духовного пробудження і самопізнання. Вказати на це й є **метою** цієї статті.

Паростки осмислення питання духовного становлення можна простежити ще у розробках античних філософів – Арістотеля, Платона, Сократа. Так відомий афоризм Сократа "Пізнай самого себе" можна вважати провісником ідеї духовності взагалі і його наріжного принципу – самопізнання та самовдосконалення зокрема. Поняття "дух", "духовність" належать до найбільш загальних, граничних характеристик людини та її життя.

Смислові контури духовності, які найрельєфніше зафіксовані в релігії, мистецтві, містицизмі, проступають як здатність і потреба орієнтуватися на вищі універсальні цінності істини, добра, краси в їх єдності. У цьому розумінні духовність виявляє себе як певний ідеал, до якого прагне людина та людство у власному духовному самовдосконаленні.

Коли ми розмірковуємо про духовність, звичайно використовуємо такі слова і словосполучення, як одухотворена, тобто змістовно багата, особа, яка орієнтована на над утилітарні вищі духовні цінності, сила духу, дерзання духу, здатність діяти сміливо, вільно, творчо в подоланні спокус повсякденності; поривання духу – прагнення піднятися над буденністю. Подолати обмеженість свого щоденного буття, бажання як казав П'єр Тейярд де Шарден, "більшого" існування, тобто більш насиченого, більш повного, більш справжнього. Отже, дух, духовність співвідносяться з морально забарвленими інтелектуально-вольовими якостями особи і потребують мужності, сили, надії і віри.

Духовність не обмежується лише таким ставленням до універсальних цінностей, вона включає в себе і ціннісні відношення до світу та самого себе. Цей пласт духовності формується на підставі розвиненої душевності людини. Тобто духовність і душевність генетично взаємопов'язані. Душевність розкривається як здатність до співчуття та милосердя, як любов до ближнього, як

терпимість та щирість. Вона співвідноситься зі світом соціально-моральних почуттів людини. Її можна окреслити як емоційно – моральне ставлення до себе як до цінності та ставлення до іншого як до самого себе. Дух і душа доповнюють один одного: перший відкриває людині цінності творення, обрії досконалості та вічності, а друга – цінності переживання, обрії світу та почуттів. Тому вироблення цілісної моделі життя неможливе без одночасного розвитку як духовності, так і душевності.

Аналіз почуттів, спроби їх класифікації, виявлення протилежних суттєвих сил є можливими складниками філософських поглядів Піфагора, Алкмеона, Емпедокла, Теофраста. Перші спроби використання почуттів як основи для осмислення певних естетичних явищ пов'язані з філософською школою, заснованою Піфагором у VI століття до нашої ери. Піфагор ототожнював поняття “гармонія”, “досконалість”, “краса”, а основою гармонії вважав число. Гармонію чисел піфагорійці шукали навіть у розташуванні планет. Важливе місце у філософських поглядах Піфагора посідає вчення про безсмертя душі і метемпсихоз – можливість душі втілюватись у будь-яке тіло. Згідно з цим вченням для “оживлення”, “переселення” душі треба пройти через очищення – катарсис, вищою формою якого є опанування музично-числової структури Космосу.

Катарсис з часом набув надзвичайно широкого тлумачення і отримання естетичного переживання в процесі її морально-етичного удосконалення.

У III-му столітті до нашої ери теорія почуттів набуває завершеного для свого часу викладу у працях Теофраста. “Почуттєва” спрямованість поглядів філософа властива його праці “Про відчуття”, “Про благочестя”. При аргументації ролі почуттів привертає увагу правило “золотого перетину”. Давньогрецькі вчені вважали, що будь-яке тіло, предмет, геометрична фігура, співвідношення частин яких відповідає такій пропорції ($5 : 8 = 8 : 13$; $13 : 21 = 21 : 34$...), відмічені пропорційністю, справляють приємне зорове враження.

Теоретики й митці епохи Відродження намагалися знайти “абсолютно”, “ідеальну” геометричну основу краси. Типовим при цьому є трактат відомого італійського математика Луки Пачолі “Про божественну пропорцію”. Теоретик стверджував, що правилом “золотого перетину” визначається естетична цінність “усіх земних предметів”.

Висновок. Духовність пов'язана також із прагненням охопити життя в усій його повноті. Вона виступає необхідною умовою саморозвитку особи та суспільства. Духовність як прагнення до повноти, насиченості, вагомості життя, пов'язана з глибинним усвідомленням свого буття, його сенсу, мети, вищого блага. Отже, духовність виступає головним принципом самобудування особи та суспільства, необхідною умовою вільного і творчого ставлення до особистого суспільного життя.

Джерела і література:

1. Донченко Е.А., Титаренко Т.М. Личность: конфликт, гармония. – К., 1989.
2. Ильин И.А. Путь к очевидности. – М., 1993.
3. Соловьев В. Смысл любви. – К., 1991.
4. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
5. Шкуратова Н.Б. Проблема катарсиса: исторический аспект // Этика, эстетика и теория культуры: 36. – К., 1992. - № 35.
6. Эстетический смысл «золотого сечения» // Философские науки. – 1983. - № 3.

Оксана Сохацкая. Роль философско-культурологического знания в становлении духовности учащейся молодежи. Стаття присвячена проблемі духовності як животворчого джерела людського життя, смислові контури якої зафіксовані в релігії, мистецтві, виступають як можливість і потреба орієнтуватися на вищі, універсальні цінності істини, добра, краси в їх єдиності. Акцентується, що духовність виступає головним принципом самопостроєння особистості та суспільства, необхідним умовою вільного і творчого ставлення до особистого суспільного життя.

Ключевые слова: духовность, универсальные ценности, истина, добро, красота, самосовершенствование личности.

Oksana Sohatska. The Role of Philosophical and Cultural Knowledge in the Formation of Spirituality of Student Youth. This article is devoted to the problem of spirituality as a life – giving source of human existence. The author of the article leads us to the thought that the sense contours of spirituality, fixed in religion and art, are revealed in the ability and need to orientate to higher, universal values, such as truth, kindness, beauty in their unity.

It is stressed that spirituality is the main principle of the person's self-building, as well as the main principle of creation of the society. It is also the important condition of free and creative attitude to the individual and social life.

Key words: spirituality, universal values, truth, goodness, beauty, self-perfection of the person.

Стаття надійшла до редколегії
13.11.2017 р.

УДК: 101.1

Olga Szlachowa

Cielesne wyrażenie i «język» codzienności za pośrednictwem mody

W tym artykule zbadano sposoby i środki wyrażenia codzienności człowieka przez własne ciało. Moda w tym kontekście jest rozumiana jako jedna z efektywnych form przekazu informacji w sferę socjalną przez ubrania, praktyki cielesne, etc. Ubrania i dodatkowe akcesoria w tym przypadku są swoistymi «markerami» – kontynuacją ciała człowieka i jego «nowo nabytą granicą».

Kluczowe słowa: ciało, praktyki cielesne, codzienność, moda, odzież, estetyczne praktyki.

Ustawienie problemu i go znaczenie: Codzienność – to szczególny modus bytu człowieka i społeczeństwa. On jest pierwotny i, niewątpliwie, wyjątkowy dla każdej osoby. Kulturologiczny aspekt badania codzienności, który w socjologii, filozofii i kulturoznawstwie jest określony jako aktualny, wiąże się z *kulturą życia codziennego* – przedmiotową i wartościowo-symboliczną płaszczyzną codzienności. W niej można określić materialny poziom obiektów i duchowny poziom norm, wartości, przekonań, idei i zasad. Ciało w tym kontekście jest pierwszą strefą, która łączy te dwa poziomy i angażuje człowieka w kulturę.

Może się wydawać, że nic tak uparto nie przypomina człowiekowi o jego naturalnej esencji, jak ciało. Ono działa zgodnie z prawami natury i jest włączone w ten sam cykl przemian od urodzenia do śmierci, przez który przechodzi każdy żywy organizm. Jednak, oprócz parametrów biologicznych, równoznaczny wpływ na istnienie ciała ma kultura. Ciało osoby żyjącej w społeczeństwie otrzymuje dodatkowe wymagania, które dotyczą go fizycznych możliwości i wyglądu zewnętrznego. Jemu przypisują się nowe potrzeby i nienaturalne sposoby ich spełnienia. W trakcie opanowania ciała «kultura przywłaszcza sobie laury współautora przyrody» [5, 57].

Oprócz takiej trudnej relacji między ciałem a społeczeństwem, istnieje jeszcze inna złożoność, która leży w relacji ciała z samym człowiekiem. Człowiek jednocześnie *ma* ciało i *jest* ciałem. Ciało jest nie tylko skorupą dla ducha, jak to było uważane przez długi czas, ale także częścią esencji człowieka. Ciało może być postrzegane jako obiekt wizualny i jako obiekt dany nam w odczuciach [5, 58]. Więc, od wczesnego dzieciństwa następuje opanowanie ciała: jego części, granic i możliwości poprzez różne praktyki kulturowe, które według swej są cielesne. W świetle powyższego, oczywistym jest fakt, że dylematy «ciało-społeczeństwo» i «ciało-człowiek» istnieją i są rozwiązane w pomiarze kultury codzienności, ponieważ ona jest podstawowym obszarem człowieka społecznego. Logiczna jest i odwrotna sytuacja: codzienne życie jednostki jest wyrażane i «przemawia do społeczeństwa» poprzez ciało. Dzieje się tak dzięki niektórym sposobom i środkom, które społeczeństwu nadaje *moda*.

